

RETORN DELS FRANCISCANS A INCA I LA SEVA INCIDÈNCIA EN L'EDUCACIÓ

MIQUEL MIRALLES GILI

INTRODUCCIÓ

La història d'un poble no pot deixar de banda la història de les seves institucions socials i religioses. Aquestes participen activament en els esdeveniments, canvis, inquietuds i preocupacions quotidianes de la vila. És per aquest motiu que avui, quan els nivells d'instrucció i benestar han arribat a les cotes més altes, em complau i compensa la possibilitat de contribuir al coneixement a nivell historiogràfic d'una institució que, a més de religiosa, ha destacat per la seva dedicació dins el camp de l'educació dels joves i de les joves d'Inca i de gran part de la comarca.

El retorn dels franciscans a Inca tindrà com a data clau el 16 de gener de 1910, que és el dia de la fundació de la nova comunitat. A partir d'aquesta onomàstica es desenvoluparan multitud d'accions i obres adreçades principalment a la formació del jovent, que seran les principals responsables de la creació, l'any 1925, del col·legi de segona ensenyança que coneixem amb el nom de "Beat Ramon Llull".

Sempre és gratificant tenir la possibilitat de fer aportacions al coneixement del passat ja que forma part de la nostra pròpia identitat. No obstant això, aquesta satisfacció creix quan es pretén fer una primera aproximació a les manifestacions que en el camp de l'educació han donat els pares franciscans a la ciutat d'Inca. Aquesta no és una mostra d'exhaustivitat ni de profunditat respecte al tema triat, sinó que la intenció és la de lliurar un homenatge a una institució que arriba al seu 75 aniversari plena de força i amb ganes de seguir lluitant per una educació sempre coherent amb el seu caràcter propi.

Plantejades, doncs, les motivacions de la meua intervenció, presentaré aquest treball en tres apartats, que de qualche manera vertebraran el recorregut històric del centre. Així, tractaré en primer lloc sobre els antecedents a la nova fundació; a continuació, veurem com es va produir el retorn dels franciscans i quines varen ser les seves aportacions, i acabaré esmentant les aportacions que el col·legi directament o indirecta ha fet per la cultura, sempre des d'una òptica pedagògica i formativa.

1. Els antecedents dels pares franciscans a Inca

El compromís educatiu dels franciscans de la T.O.R. a Mallorca té una data important. L'11 de juny de 1893, a l'abandonat convent dels franciscans de Lluçmajor, tres frares feien la seva primera professió religiosa. Aquest primer i senzill acte constitueix un punt fonamental per fitar la instauració o la restauració del Tercer Orde Regular dins l'Estat¹.

Antoni Ripoll (1844-1916), el primer d'aquells frares que varen fer la seva professió, era un treballador amb molta d'inquietud religiosa, que abans de viure al convent ja a casa seva havia començat a reunir-se amb els seus companys. El més interessant per al nostre tema és que la seva primera activitat va ser obrir una escola i que, a poc a poc, aquesta iniciativa farà que distints antics convents franciscans, abandonats des de 1835², rebien els membres de la nova congregació, que arriben amb la idea d'escampar l'Evangelí mitjançant l'ensenyament.

La ciutat d'Inca era hereva d'un antic convent franciscà abandonat. Tenim la primera notícia de la casa religiosa l'1 de gener de l'any 1325, quan el papa Joan XXII autoritza la fundació del convent de Sant Francesc d'Inca, que amb tota seguretat es va convertir en el segon convent que l'orde religiós tenia a Mallorca i el primer de la Part Forana.

L'església dels franciscans primitius va ser fruit dels esforços i dedicacions dels habitants de la nostra vila, i de la col·laboració destacada de dos importants personatges. Per una banda, va ser rellevant l'ajut proporcionat per la "manda pia" de Gerard Lull, que com consta al seu testament ordenat dia 13 de setembre de 1343, davant el notari Martín Aragon, es produïa la cessió dels seus béns, que seran emprats per resoldre gran part de les despeses de les primitives obres. També va ajudar molt a la construcció del convent, acabant moltes cel·les i altres habitacions, i sobretot, el temple primitiu, el bisbe franciscà D. Pedro de Cima, el qual administrava la Diòcesi de Mallorca vers els anys de 1377.

L'any 1555 el pare provincial Fra Joan Bordils, qui era descendent d'una família noble inquera, vengué a Inca i, quan va veure el gran abandó en què estaven les parets i el convent quasi en la seva totalitat, va ajudar a adobar el claustre. També féu arreglar, l'any 1565, el campanar. Progressivament, va ampliant-se el convent i les cel·les augmenten de cada dia. Va ser l'any 1652, quan la "pesta bubònica" va deixar desolada la nostra vila i els frares, tot ajudant els malalts, anaren sucumbint. Dels disset que hi vivien, tan sols varen quedar cinc frares que cuidaren les malalties o ajudaren, amb les seves paraules, a morir bé els malalts. Les seves paraules, paraules de frare, varen donar consol a la trista temporada que experimentà la nostra vila³.

1 *El Colegial*, núm. 31 de desembre de 1992. Vegeu en concret el treball signat per Sebastià Taberner.

2 L'any 1835 el govern d'Isabel II decreta la confiscació dels bens de moltes de les ordes religioses. És la famosa desamortització de Mendizábal. Els religiosos es veuen obligats a abandonar els convents.

3 *El Colegial*, núm. 6 de juny de 1984, II època. Vegeu en concret l'article de Gabriel Pieras Salom.

Serà en el primer terç del segle XVIII, més concretament en un document signat el 25 de maig de 1732, quan es comença a fer una referència directa a una escola de pares franciscans a Inca. Es tracta d'una petició per part del pare franciscà Francesc Capó, religiós i mestre de gramàtica, per al finançament del que anomena com la primera i la més antiga escola de la vila.

“Día 25 de Maig de 1732.- In Dei nomine, etc... essent Balle Rey al lo Honorable Joan Massip, fonch proposat per March Farrer Regidor: sentirán Vs-Ms- la petició presentada pel P. Fray Francesc Capó, religiós y Mestre de Gramática del Convent de St- Francesc de nostra Vila, en què nos representa, que se ha de fabricar una schola per los minyons de ntra. Vila, que sia ab major forma que la antigua y se troba ab poch medis per ajudar a dita obra, que és tota de limosna de benefactors: per tant, alguna limosna, per ser en dita Vila primera i la més antiga escola. Discorreguts los vots, fonch conlú, nemine discrepante, que ser interesada tota nostra Vila per ensenyansa dels minyons se li donaran 20 lliures de limosna per dita fàbrica de la nova schola”.⁴

Passaren els anys i la comunitat religiosa es va trobar en una etapa molt complicada i que posava fi a la seva estada a Inca. D'aquesta manera, serà el 12 d'agost de 1835 que els pares franciscans es veuen obligats a abandonar el convent i la ciutat. Aquest fet es produïa com a conseqüència directa de la Llei de desamortització dels ordes religiosos del ministre Mendizábal.

Orfe el convent dels qui fins aleshores havien estat els seus inquilins, aquest va quedar en el més absolut abandó, fins a la data de la seva alienació, haguda el maig de 1844, en favor de D. Antonio Palou Colom, veí de Palma, qui poc després, al novembre del mateix any, el traspassava en venda a nou propietaris d'Inca.

No obstant això, aquesta venda i adquisició no va tenir com a resultat una millora general de l'edifici. La perspectiva de l'antic convent era tan poc falaguera que Estanislao de K. Aguiló, en el seu escrit “Excursió a Inca”, la descrivia, al juny de 1890, d'aquesta manera:

“Corredors esbocats, parets en joli, cel·les i oratoris convertits en magatzems i xibius per la pobresa: res té que envejar el S. Francesc d'Inca an es nostro de Ciutat, si no és s'honor derrer de quedar convertit en hostalatge de presidiaris i gent perduda.”

No oferia millor aspecte el convent en 1900 perquè, en provar de dotar Inca d'un hospital i una escola d'arts i oficis, es pintava així el seu estat interior:

“Por una parte, los arcos tapiados de su hermoso claustro; por otra, la interceptación que sufren a cada paso los elegantes corredores; por un lado, los innobles tabiques que han

⁴ Document amb data el 25 de mig de 1732. Pertany al *Llibre de Consells de 1732 a 1759*. A.M.I

mutilado las más espaciosas dependencias; por otro, miserabilísimas viviendas, mal entendidas y peor edificadas; y por el punto más accesible a los curiosos, ruinas inverosímiles, en un campo de desolación más que vandálico, que parecen arremeter al que se atreve a contemplarlas".⁵

Van passar altres deu anys i el 1910, el convent i sobretot el claustre havien arribat al punt més vergonyós de la seva devastació: "convertit en corrals i corralets, era refugi dels seus respectius estadants i de tota classe de grolleries".⁶

Amb tot, els comentaris de la premsa local deixaven un espai en els seus articles per a l'esperança. Es confiava en la recuperació i en la restauració de l'edifici. D'aquesta manera també s'exposava amb profètica visió el següent fragment:

"El convent podria gloriosament restaurar-se. Faríem reviure i donar a conèixer en tota la seva grandiositat i esplendor un monstruós rebuig de tres generacions successives, després d'haver adquirit a pas lent i parcel·la darrere parcel·la, la quasi totalitat d'un edifici que, si bé s'estudia, és el més vast i millor construït; el més útil i magnífic de quants té la nostra Ciutat, excepció feta de només l'esvelt i sumptuós temple parroquial".

Els dipositaris d'aquesta gran comesa no seran altres que els frares franciscans, que amb el seu retorn al convent responen en certa manera a l'aclamació popular que es va produir a la vila. D'aquesta manera el 16 de gener de 1910 tindrà lloc la nova fundació d'una comunitat de franciscans del Tercer Orde Regular que amb tanta insistència s'havia sol·licitat.

2. La nova fundació franciscana a Inca

Tres religiosos seran els responsables d'iniciar, un altre cop, la comunitat franciscana a Inca: Fra Pere J. Cerdà, Fra Andrés Cassellas i Fra Baltasar Salamanca, que ocuparan una reduïda porció de l'antic convent de frares menors. El 21 de desembre de 1909, el bisbe de Mallorca, el Sr. Campins, cedeix a la congregació el temple i el convent.

Però les Germanes de la Caritat d'Inca també ocupaven una part important de l'antic convent desamortitzat durant el període del regnat d'Isabel II. Diversos motius els aconsellaven un canvi de lloc. La comunitat havia augmentat perquè s'hi havien incorporat més germanes per a l'assistència dels malalts; les escoles necessitaven més espai a causa del nombre creixent d'alumnes. A més a més, hi havia l'inconvenient de viure monges i frares al mateix edifici.

Les dificultats, però, semblaven insolubles fins que la providència de Déu inspirà dues veïnes de la ciutat que fessin donació a la Caritat del seu antic celler de Can Gotleu.

5 Fragment que pertany a la revista *Heraldo de Inca* de 15 desembre de 1900, "Proclama al pueblo de Inca".

6 Fragment que pertany a la revista d'Inca *Ca Nostra* en el seu número d'abril de 1921.

Des del 1909 els pares franciscans havien anat adquirint trossos de l'antic convent desamortitzat, i ara compraran a les Germanes de la Caritat les casetes que ocupaven.

Des del primer moment de la fundació, la nova comunitat franciscana destaca per la motivació clara cap a l'ensenyament. Així, durant l'any 1911 es va obrir una escola de primera ensenyança. El vertader artífex d'aquesta fita no serà altre que el pare Pere Joan Cerdà Colom⁷. Aquest bunyolí, nascut el 7 de juliol de 1878, es pot considerar com el personatge clau per al desenvolupament del Col·legi Beat Ramon Llull d'Inca i es convertirà en el primer director com a centre de segona ensenyança l'any 1925. La seva estada com a principal responsable durarà aproximadament uns dotze anys, fins al seu nomenament com a ministre provincial del T.O.R.

Aquest religiós franciscà és un clar referent per a la història social i pedagògica de Mallorca durant la primera meitat del segle XX. Eminent sociòleg, el seu camp d'acció no es limitarà en el món de l'ensenyament, sinó que podem considerar-lo com un dinamitzador social actiu. Una de les seves grans inquietuds fou sempre la situació dels obrers, i és per aquest motiu que va realitzar infinitat de conferències sobre les orientacions de Lleó XIII, el papa dels treballadors. A Artà va començar l'explicació i divulgació, mitjançant articles i conferències, de les ensenyances de l'encíclica *Rerum Novarum*, i estudiant a la vegada les obres existents que podien influir en la millora dels pagesos i pageses del camp mallorquí.

Concretament a Inca ja funcionava la Caixa Rural i, entre els anys 1910 i 1912, va fer una sèrie de xerrades sobre "El socialisme i les seves tendències", que foren escoltades per molts d'obriers, que poc després seran els fundadors del Sindicat Obrer "La Paz" de caràcter catòlic. Aquest sindicat anys més tard fou conegut com "Sociedad de Socorros Mutuos".

Tornant al tema que ens preocupa, l'any 1911 arriba a la comunitat religiosa Fra Sebastià Llinàs, mestre de primera ensenyança elemental, gran entusiasta de la música i del cant. El 1915 s'ordena com a sacerdot i és nomenat director de l'escola. Aquest mateix any i coincidint amb la celebració del VI centenari del Beat Ramon Llull, aquesta escola rebrà el nom amb el qual tots i totes el coneixem avui en dia.

Anteriorment, el 20 de juliol de 1914, els terciaris regulars adquireixen totes les porcions que comprà entre els anys 1865-1882 sor Catalina Jaume. Aquestes són venudes per les Germanes de la Caritat i Margalida Beltran. Els nebots de sor Catalina Jaume s'oposaren a la venda i com a transacció es donà a cada un d'ells 50 lliures, i així es pogué fer l'escriptura de venda⁸.

7 Una vegada finalitzats els seus estudis d'humanitats en el seminari diocesà, el 24 de juny de 1895 ingressà a l'orde del franciscans de Lluçmajor. Durant el curs escolar de 1896-97, inicià les seves tasques escolars ensenyant llatí i llengua espanyola en el Col·legi Seràfic de l'Orde i a Artà. El 4 d'octubre de 1903 celebra la seva primera missa a la localitat d'Artà.

8 Informació extreta del llibre de Pere Joan Llabrés i Martorell *Les germanes de la Caritat a Inca*, p. 86-89, Inca 1993.

Aquests fets són rellevants perquè permetran, als franciscans, disposar d'un espai que abans no tenien. D'aquesta manera l'orde franciscà instal·larà a Inca un curs de religiosos coristes i un altre d'aspirants, anomenada Escola Seràfica. La conveniència i la utilitat d'aquestes ensenyances, la seva serietat i efectivitat, fan necessària la implantació d'un pensionat amb alumnes agregats als de l'Escola Seràfica, amb un règim en tot semblant a ells, però amb la pensió de trenta pessetes mensuals⁹. És així com s'inicia el pensionat que s'inaugurà durant el curs de 1917-18¹⁰. Un any més tard desapareix l'Escola Seràfica i durant el curs escolar de 1919-20 s'introdueixen en el col·legi tres cursos de filosofia que ajuden el pensionat i l'escola de primera ensenyança.

I arribam al 5 d'octubre de 1925, que és quan es va fer l'obertura oficial del Col·legi de segona ensenyança dels pares franciscans, que s'havien fusionat amb l'Acadèmia Tècnica d'Inca. Aquesta fusió va ser suggerida pel jutge de 1a instància d'Inca. En aquells dies, el col·legi necessitava imperiosament dos nous professors. La comunitat demanà ajut a l'Orde, però aquest no va respondre d'una manera positiva. La comunitat, vista la greu situació, decidirà suprimir la part de la segona ensenyança i magisteri que progressivament havia anat implantant. Malgrat això, aquesta supressió serà inexistent a causa de la unió de forces entre l'Acadèmia Tècnica, que proporcionarà alguns professors, i els franciscans, que aportaran els seus locals a més de respondre de la part moral i disciplinària de la joventut.

L'acte d'obertura començà amb la celebració d'una missa presidida pel pare superior del convent, Cristòfol Sureda. En aquest primer curs ja hi havia més de 100 alumnes. L'escola de primera ensenyança continuà funcionant amb vida pròpia i independent del Col·legi de segona ensenyança. Aquest curs escolar de 1925-26 és quan neix oficialment el Col·legi Beat Ramon Llull, una institució que en els anys setanta ja superava els mil alumnes, i és que, a causa de la situació geogràfica d'Inca, envoltada de pobles més petits, el col·legi ofería i ofereix la possibilitat de donar ensenyança a molts de joves de la comarca que tenen en aquest centre i en la ciutat d'Inca uns dels records més agradables de llur infantesa.

3. Aspectes pedagògics destacats i incidència educativa

Per arribar a l'estat actual del Col·legi Beat Ramon Llull hi ha hagut molta de feina i molts d'esforços. S'ha tingut al llarg del temps molta cura i preocupació en l'ensenyament. Aquest ha estat influenciat, com no podia ser d'una altra manera, per les condicions polítiques i socials de l'entorn més proper. Així, a l'hora de fer una anàlisi de la situació educativa del centre, no podem obviar les circumstàncies en les quals es desenvolupen ni podem aïllar-lo de la seva temporalització.

Fundat pel pare Cerdà, el col·legi començà la seva primera etapa el curs 1911-1912, en què es donarà únicament l'ensenyament primari. El col·legi tenia un caire privat que es

9 Els alumnes de l'Escola Seràfica pagaven 5 pessetes.

10 En aquell primer any hi havia 7 alumnes; 4 eren de Bunyola i 3 eren de Sóller

veia reflectit en els aspectes d'acceptació d'alumnes. D'aquesta manera no s'admetien alumnes que tenien un informe negatiu en la seva conducta, a menys que demostrassin proves de penediment i esperança de correcció. L'edat mínima per a ingressar al col·legi era generalment de sis anys, i s'hi podien confirmar els nins tot el temps que era necessari per al seu aprofitament. Per a l'admissió dels nins s'exigia als seus pares certificat mèdic per comprovar que no patien malalties contagioses i que havien estat vacunats. En qualsevol temps on un nin es presentava amb erupcions, es requeria l'opinió del metge; en el cas que resultassin contagioses, el nin deixava d'assistir a classe fins al seu complet restabliment¹¹.

Durant els primers anys de funcionament de l'escola de primera ensenyança, les classes eren de dues hores i mitja al matí, des de les vuit i mitja fins a les onze, i des de les dues i mitja fins a les cinc de la vesprada, i abans de cada classe hi havia mitja hora d'estudi. Estaven sense classe la vesprada del dijous de cada setmana, menys en els casos que durant la setmana hi hagués impedit algun altre dia.

Els temps d'esbarjo entre classe i classe s'empraven per practicar el cant i a la tarda es practicava la gimnàstica rítmica. Les vacances ordinàries de Nadal, Carnestoltes, Pasqua de Resurrecció i l'estiu començaven i acabaven en els mateixos dies en què ho feien els col·legis d'ensenyament oficial. El director tenia la possibilitat, quan per motius raonables ho trobava convenient, de concedir als alumnes un o més dies de vacances extraordinàries¹².

Per a l'ensenyament de les assignatures se seguia amb tota exactitud possible el mètode cíclic prenent com a texts llibres publicats d'acord amb aquest mètode, i per a la Doctrina s'utilitzava el text diocesà. El mètode cíclic consistia a repetir una assignatura diverses vegades, aprofundint, cada vegada més, en la matèria, formant, així, una sèrie de cercles concèntrics com si fossin ones que a poc a poc es van ampliant. De principi, doncs, s'ensenyaria una matèria a nivell molt elemental i rudimentari, i progressivament, a cada curs més s'anirien ampliant i desenvolupant els seus continguts, de la mateixa forma que els cercles quan tiram una pedra a la mar. És per això que a aquest sistema es coneixia amb el nom d'ensenyament cíclic.

El sistema cíclic fou no sols una eina de tipus didàctic, ja que introduí unes formes noves de fer classe -explicació oral per part dels mestres comuna a tots els al·lots; afectà a més els continguts, estructurant-los i adequant els exercicis a les lliçons- sinó que fou també un mètode d'organització escolar i transformà el sentit de l'escola i amplià la seva estructura per tal d'aconseguir més eficàcia, o sigui, un nivell de preparació cultural més adequat a les necessitats que ja es deixaven sentir a la societat de l'època.

L'escola, aquests primers anys, estava organitzada segons el sistema mixt. Aquest era una combinació del sistema simultani, on el mestre classifica els nins d'acord amb el

11 Primer reglament del Col·legi del Beat Ramon Llull, signat pel director Sebastià Llinàs el 10 de novembre de 1916; 2 p. sense numerar localitzades a la capsa XVII "Convents - Fraternitats -7- Inca". Cúria dels ordres franciscans a la Porcíncula.

12 Extret del primer reglament del Col·legi del Beat Ramon Llull, signat pel director Sebastià Llinàs el 10 de novembre de 1916; 2 p. sense numerar localitzades a la capsa XVII "Convents - Fraternitats -7- Inca". Cúria dels ordres franciscans a la Porcíncula.

desenvolupament intel·lectual de cada un i forma cinc o sis grups procurant que hi hagi la major igualtat possible de coneixements en els nins de cada grup. Llavors el grup rep un tractament pedagògic com si fos un sol nin i sistema mutu, en què el mestre distribueix els alumnes segons l'edat i segons el nivell de coneixements i forma vuit grups o seccions que són posades a càrrec d'altres nins, anomenats instructors, elegits i ensenyats directament pel mestre en distintes hores de la classe. El mestre agafa de cada un allò que creu més convenient i evita els obstacles que apareixen a la pràctica.

En la metodologia emprada durant aquesta època també tenien en compte la part de motivació extrínseca. Com a premis s'empraven: guanyar llocs en les respectives seccions; concessió de vals que es canviaven després per llibres; i notes d'aplicació en els dietaris de l'escola que cada alumne té.

Com a càstigs s'empren: perdre llocs en les seccions i pagament de vals, i quan aquests càstigs són insuficients, posar-se de genolls, o la retenció a l'escola després de l'eixida dels altres¹³.

La Restauració acaba l'any 1923, amb Primo de Rivera, que instaurarà la seva dictadura al país fins a l'any 1931. A Mallorca, la dictadura va tenir el suport dels terratinents i dels industrials, molts dels quals formaren part d'un nou partit, la Unió Patriòtica.

L'església va rebre bé la dictadura. El socialisme fou tolerat. Els únics marginats, i sovint perseguits, foren els comunistes, els anarquistes, els republicans i els regionalistes. Aquesta situació política no tindrà connotacions especials en la creació i desenvolupament del col·legi de segona ensenyança, que operarà en total normalitat.

Una de les vessants més interessants d'aquesta època és que es combinen actuacions pròpies de l'escola tradicional amb metodologies que podríem considerar bastant innovadores per a l'època.

Per un costat, es presenten característiques pròpies de l'escola tradicional, on semblava que tot era fet per facilitar la feina i fer lluir el mestre. Hi havia un saber emmagatzemat en uns llibres que ell subministra a petites dosis als seus alumnes sota l'obligació de memoritzar-lo fins a saber-ho al peu de la lletra. L'endemà, la tasca principal era preguntar i posar una puntuació. El dia dels exàmens, els alumnes, com en una fira de mostres, anaven a exposar la seva mercaderia, on hi havia una mica de tot: els rius i les muntanyes de la Xina, l'arrel cúbica, el teorema de Pitàgores, el binomi de Newton, la llista dels reis visigòtics, la classificació científica dels insectes, la conquesta de Granada, etc. I per fer més com-

¹³ Quan l'alumne no sabia la lliçó sense causa justificada, es notificava als pares o als encarregats. En aquest cas podia quedar reclòs al col·legi el temps que el professor estimés convenient. En els casos especials, s'obra de conformitat amb les instruccions de les famílies (Característiques del sistema d'ensenyança del Col·legi del Beat Ramon Llull, signat pel director Sebastià Llinàs el 28 de novembre de 1916; 3 p. sense numerar localitzades a la capsa XVII "Convents - Fraternitats -7- Inca". Cúria dels ordres franciscans a la Porcíncula).

pleta la similitud, fins i tot s'hi donaven diplomes i distincions d'honor i de mèrits. Els resultats d'aquests exàmens, que no es realitzaven en el col·legi, eren emprats com a barems de qualitat. Hi havia un gran interès per fer estadístiques dels resultats dels alumnes i analitzar, a partir d'aquests, les possibles causes dels èxits o fracassos aconseguits.

Per una altra banda, no ens resulta gens complicat trobar en les accions educatives que es desenvolupaven una gran sensibilitat per la millora de les condicions pedagògiques existents. Aquella preocupació de l'enciclopedisme que tenia l'escola tradicional, a mesura que el món avançava, es fa cada dia més impossible i hom en descobreix més la inutilitat. El que cal és que el nin adquireixi aquesta habitud de lligar tots els coneixements limitats que l'escola li dona a les activitats de la vida. Si dintre de cada activitat s'interessa pels processos que ha seguit el seu desenvolupament i es preocupa per l'evolució i els principis científics que l'han determinat, haurà adquirit una habitud mental de pensar i una curiositat intel·lectual que seran la millor adquisició que hagi pogut fer a l'escola, perquè el posaran pel bon camí per saber evitar els entrebancs i resoldre les dificultats amb què topi en els esculls de la vida.

Cal tenir ben present que aprendre no és resoldre dificultats fictícies com les de tots els problemes que l'escola tradicional acostumava a posar. Aprendre és resoldre dificultats pràctiques. Per això, algunes de les accions i de les preocupacions del col·legi durant aquests primers anys es basen en l'acció, en l'execució de coses palpables, en la resolució de problemes reals. Prova d'aquest fet és que el desembre de 1927 es té la intenció de crear un laboratori de química, física, mineralogia i botànica¹⁴. Un mes després, la construcció d'aquests laboratoris és un fet consumat. La seva construcció va ser el resultat d'una lluita per millorar l'ensenyança del col·legi i va ser possible gràcies a l'ajut de pares i institucions. Podem esmentar, sols com a referent, que durant l'octubre de 1928 el col·legi disposava d'un important material científic compost entre d'altres d'una col·lecció de minerals per a l'estudi de la geologia, làmines d'anatomia, models anatòmics en relleu per a l'estudi dels òrgans del cos humà, tres microscopis, una col·lecció de preparats per l'observació microscòpica, etcètera¹⁵.

Però l'activitat per millorar l'educació no es va limitar a la construcció de laboratoris on els alumnes experimentaven d'una manera directa les lliçons que aprenien. Era comú que els alumnes més avantatjats prepararessin i exposessin instructives conferències per a la resta de l'alumnat. L'acte tenia caràcter festiu i comptava amb la presència del professorat¹⁶. Aquestes conferències es varen anar succeint any rere any, juntament amb debats públics entre diversos grups d'alumnes sobre temàtiques relacionades amb les ciències o les lletres, excursions formatives que tenien incidència directa sobre el programa que s'estudiava, con-

14 Vegeu *El Colegial. Boletín del Colegio Beato Ramon Llull*. Inca. 1 desembre de 1927, núm. 9. En aquesta publicació es pot veure la declaració d'intencions per crear laboratoris científics justificats amb les següents paraules: "Para estudiar con provecho estas ciencias, los gabinetes de prácticas son indispensables; y estas prácticas han de hacerse en su mayor parte con aparatos costosos."

15 Vegeu *El Colegial. Boletín del Colegio Beato Ramon Llull*. Inca. Agost-desembre de 1928, núm. 17

16 Vegeu *El Colegial. Boletín del Colegio Beato Ramon Llull*. Inca. 1 de març de 1927, núm. 1.

cursos sobre les memòries de les excursions, vetllades literàries que tenien com a eix principal temàtiques religioses, familiars i patriòtiques¹⁷. Totes aquestes activitats es poden considerar com un complement a les situacions d'ensenyança-aprenentatge que es desenvolupaven en el col·legi i que, a la llarga, el diferenciaven de la resta de col·legis i li donaven un caràcter propi. Els alumnes eren els principals beneficiats i els protagonistes d'aquesta intensa activitat cultural que es va desenvolupar durant els primers anys de vida del col·legi de segona ensenyança i que li va permetre suscitar una gran admiració entre els ciutadans d'Inca en particular i de Mallorca en general.

La República espanyola suposà per al col·legi un dels moments més difícils de la seva existència. La reacció davant els temps difícils va ser exemplar; es dotaren de millor professorat, augmentaren el nivell i la qualitat dels ensenyaments, ampliaren la seva política de beques i iniciaren una experiència de curssets d'estiu, al Mal Pas, molt en consonància amb el moviment renovador higienista de l'ensenyament a l'aire lliure, a manera de colònia d'estiu, i que era una de les activitats renovadores més practicades en el si de la pedagogia mallorquina.

Aquesta notable expansió del col·legi obligava cada estiu a fer obres per millorar el seu habitatge i per donar cabuda a un creixent nombre d'alumnes, així com per instal·lar una biblioteca, una sala d'estudis i de professors, i seguir millorant els laboratoris de física i química.

A pesar de tots els entrebancs, no podem deixar de fer-nos ressò de la lluita que varen protagonitzar els franciscans per mantenir el caràcter propi del centre. Aconseguiren mantenir, en plena República, les lliçons de religió. Aquestes es feien a les darreres hores del dia, quatre vegades cada setmana. També es varen seguir fent els exercicis espirituals.

Arribam d'aquesta manera a la Guerra Civil i al posterior període corresponent a la Dictadura. La funció genèrica i més important de l'escola del nou estat serà l'adoctrinament polític massiu de la infància en els valors nacional-catòlics.

Els principis entorn als quals hauria de realitzar-se aquest adoctrinament de la joventut eren l'educació religiosa, l'educació patriòtica, l'educació cívica i l'educació física, mentre que el factor disciplinari que afavoriria aquest desenvolupament eren els valors de submissió, obediència, respecte, ordre, etcètera, que pretenien ser inculcats¹⁸.

Les conseqüències normatives d'aquest ambient profundament religiós que havia d'embolicar a l'escola no resulten difícils d'imaginar: assistència obligatòria en incorporació de tots els nins i mestres de les escoles nacionals, en els dies de precepte, a la missa parroquial; lectura del Sant Evangeli amb freqüència, i "ineludiblement" tots els dissabtes; expli-

17 Vegeu *El Colegial. Boletín del Colegio Beato Ramon Llull*. Inca. 1 de novembre de 1927, núm. 1.

18 Aquests aspectes de la formació dels alumnes es poden comprovar de manera explícita a les memòries dels cursos escolars que apareixen durant aquest període a la revista *El Colegial*.

cació a l'escola de la doctrina social de l'Església continguda a les encíclicues *Rerum Novarum* i *Quadragesimo Anno*, amb la finalitat d'inculcar en els nins la idea de l'amor i la confraternitat social fins a fer desaparèixer l'obcecat odi materialista, dissolvent de tota civilització i cultura.

Però la presència de Llorenç Maria Duran i Coli com a mestre del col·legi permet, encara que d'una manera encoberta, donar uns certs aires a renovació educativa. Com podrà entendre el lector, Duran no podia modificar les formes de fer escola, els temps no eren apropiats per fer experiències renovadores i actives dins l'aula; s'havia d'actuar amb prudència i fer, per tant, que les innovacions no transcendissin, i més tenint en compte que el Bisbat, en la figura del bisbe Joan Campins, havia presentat des de sempre una política d'oposició a l'escola nova i al Naturalisme pedagògic. Duran, gràcies als seus treballs d'orientació psicopedagògica devers els anys quaranta, provoca que una de les poques experiències renovadores d'aquelles dates tinguin com a protagonista el poble d'Inca i, més concretament, el Col·legi Beat Ramon Lull.

Conclusions

A més de la celebració del centenari d'Inca com a ciutat, ens podem sentir orgullosos com a poble de celebrar els setanta-cinc anys d'una institució que s'ha preocupat per l'educació dels nostres fills, i a la qual els seus membres s'han implicat sovint en el quefer social d'un poble. Les celebracions són un temps ideal per fer balanç del que ha succeït i aquest, des del punt de vista pedagògic, no ens deixa de sorprendre. Les colònies d'estiu, les experiències renovadores, les publicacions de revistes com *El Colegial*, la gran quantitat d'associacions culturals que han sorgit a partir del col·legi ens han de fer pensar i reflexionar per uns moments que és un privilegi per a aquesta ciutat tenir i formar part d'aquesta institució religiosa i, sobretot, educativa.